

החידוש בזה.

ונוהג מעשר בהמה בבקר ובצאן.

ואין מתעשרין מזה על זה, אלא נוטל מעשר מן הבקר לחוד ומן הצאן לחוד.

ונוהג בכבשים ובעזים [ששניהם צאן], ומתעשרין מזה על זה.

ונוהג בחדש [הם הנולדים אחר ראש חודש אלול] ובישן [הם הנולדים קודם ראש חודש אלול, שאחד באלול ראש השנה למעשר בהמה],⁽⁹⁾ ואין מתעשרין מזה על זה.

ודבר זה שכבשים ועזים מתעשרין מזה על זה, מן הכתוב למדנוהו וכפי שיתבאר בהמשך המשנה, והוצרכנו ללומדו מן הכתוב, משום שהיה בדין לומר שאינם מתעשרין מזה לזה, שהרי:

ומה אם החדש והישן, שאינן כלאים זה בזה,⁽¹⁰⁾ מכל מקום אינם מתעשרין מזה על זה —

כבשים ועזים, שהן כלאים זה בזה, אינו דין שלא יהו מתעשרין מזה על זה —

תלמוד לומר "וכל מעשר בקר וצאן", משמע: כל צאן⁽¹¹⁾ אחד הוא. ובגמרא

וכמין על שאינו מינו הוא, ולכן יש מקום להכניס בקל וחומר את ענין הכלאים.

ויש עוד ראייה לזה, דהנה חדש וישן שאין מתעשרין מזה על זה, ילפינן בגמרא בעמוד ב מדכתיב "עשר תעשר ... היוצא השדה שנה שנה", בשתי מעשרות הכתוב מדבר, אחד מעשר בהמה ואחד מעשר דגן, ומקיש מעשר בהמה למעשר דגן, מה מעשר דגן מן החדש על הישן לא, אף מעשר בהמה. ומקשינן שם: אי הכי, כבשים ועזים נמי לימא מקיש מעשר בהמה למעשר דגן?! ומשנינן: אמר קרא "שנה שנה", לשנה הקשתיו ולא לדבר אחר.

ואילו לקמן נח א מקישה הגמרא מעשר בהמה למעשר דגן אף לענין אומד ומחשבה. וביארו התוספות שם בסוף ד"ה איתקש: לענין לעשר מזה על זה כגון ממין על שאינו מינו דהוי כעין חדש על ישן, לגבי הכי דוקא אמר "לשנה הקשתיו ולא לדבר אחר". הרי מבואר גם מדבריהם היסוד שנכתב לעיל, והוא מחודש].

11. ראה הגהת השיטה מקובצת.

בגמרא בעמוד ב יתבאר, למה לא נדרוש מפסוק זה להתיר לעשר מן החדש על הישן.

ונוהג ... בפני הבית ושלא בפני הבית, אבל חכמים אסרו לעשר בהמה בזמן הזה ותקנו שאין מעשרין אלא בפני הבית, גזירה ... [וכמבואר בגמרא בעמוד זה]. וביאור הלשון "בפני הבית ושלא בפני הבית" הוא, שאין מצות מעשר בהמה תלויה בקיום הבית.

9. נתבאר על פי רש"י. וראה לקמן במשנה נז ב, שזו היא שיטת רבי מאיר, אבל רבי אלעזר ורבי שמעון סוברים, שאחד בתשרי הוא ראש השנה למעשר בהמה, ובן עזאי נסתפק הלכה כדברי מי. והרמב"ם [בכורות ז ו] פסק, שאחד בתשרי הוא ראש השנה למעשר בהמה.

10. [יש לעיין: הרי בפשוטו גדר הדין שאין מעשרין משנה אחת על של חברתה, היינו שבהמות של שנה זו הם קבוצה בפני עצמה המחייבת ליתן מתוכה מעשר, ובהמות השנה האחרת הם קבוצה נפרדת המחייבת לתת מעשר ממנה, ואם כן, לכאורה אין שייך להכניס בקל וחומר מה שאינם כלאים זה בזה!]

ולכאורה היה נראה להוכיח מכאן, שאכן אין זה הגדר, אלא שזה חשוב חדש וזה חשוב ישן,